

*Tuomas Ojanen*

12.5.2021

*Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle*

**HE 73/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tartuntatautilain 58 d §:n muuttamisesta ja tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta**

*Esityksen pääasiallinen sisältö ja arvioon lähtökohdat*

1. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tartuntatautilain 58 d §:ää sekä väliaikaisesti tartuntatautilakia. Esityksessä ehdotetaan jatkettavaksi covid-19-epidemian leviämisen ehkäisemiseksi säädettyjen väliaikaisesti voimassa olevien säännösten voimassaoloa. Väliaikaisesti voimassa olevat säännökset koskisivat ravitsemisliikkeissä ja muissa palveluissa noudatettavia erityisiä hygieniavelvoitteita ja toiminnan väliaikaista rajoittamista epidemiatilanteen sitä vaatiessa. Esityksessä ehdotetaan myös jatkettavasti kyseisten velvoitteiden valvontaa koskevien säännösten sekä muutoksenhakua koskevan säännöksen voimassaoloa. Lisäksi esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi asiakkaille ja osallistujille tarkoitettujen tilojen käytön edellytyksiä koskevan säännöksen lähikontaktin määritelmää siten, että määritelmässä huomioitaisiin sisä- ja ulkotiloihin liittyvät erot tartuntariskin suhteen. Laki tartuntatautilain 58 d §:n muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2021. Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2021 ja olemaan voimassa 31.12.2021 saakka.
2. Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa on tarkasteltu ehdotetun sääntelyn suhdetta perustuslakiin ja ihmisoikeussopimuksiin perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöön tukeutuen. Kuten esityksestä ilmenee, säännökset, joiden voimassaoloa esitetään jatkettavaksi, on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 44/2020 vp, PeVL 31/2020 vp). Nähdäkseni esityksen säätämisyjärjestysperusteluista ilmeneviin valtiosääntöoikeudellisen arvioinnin lähtökohtiin ei ole olennaista lisättävänä.

*Arvio*

3. Ehdotetun sääntelyn valtiosääntöisen arvion kannalta on keskeistä, että säännökset, joiden voimassaoloa esitetään jatkettavaksi, on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 44/2020 vp, PeVL 31/2020 vp).
4. Nähdäkseni tällä hetkellä voimassa olevassa lakitasoisessa sääntelyssä on myös asianmukaisesti huomioitu perustuslakivaliokunnan tuoreemmassa lausunnossa PeVL 44/2020 vp esitetyt valtiosääntöoikeudelliset huomautukset muun muassa välttämättömyysedellytysten täsmentämisestä, so. mietintövaliokunta on toteuttanut ne voimassa olevia lakeja säädettyäessä (StVM 1/2021 vp). – Ks. kuitenkin lausunnon lopussa 58 g §:stä todettu.
5. Esityksen säätämisyjärjestysperusteluista ilmenevillä perusteilla voidaan nähdäkseni yhtyä hallituksen esitykseen siinä, että kysymyksessä olevan sääntelyn

voimassaolon jatkaminen vuoden 2021 loppuun saakka on välttämätöntä sen varmistamiseksi, että viranomaisilla olisi tarvittaessa käytettävissä riittävästi ennakkollisia, oikea-aikaisia ja tehokkaita toimia covid-19-epidemian leviämisen ehkäisemiseksi mahdollisessa epidemian leviämisen- ja kiihtymisvaiheessa myös sen jälkeen, kun tällä hetkellä voimassa olevan sääntelyn voimassaolo päättyy 30.6.2021. Viitataan tässä yhteydessä esityksen säätämisyjärjestysjaksosta ilmenevän ohella erityisesti jaksoon 9, jossa on tehty selkoa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen näkemyksistä sääntelyn voimassaoloajan kestosta.

6. Ehdotetun sääntelyn oikeasuhtaisuuden ja välttämättömyyden arvioinnissa on keskeinen merkitys myös sillä, että sääntelyn voimassaolon jatkamisella ei olisi vielä sellaisenaan merkittäviä perusoikeuksia rajoittavia vaikutuksia maltillisessa epidemiatilanteessa. Sitä vastoin sääntelyn mukaisten perusoikeusrajoitusten voimakkuuden aste lisääntyisi epidemiatilanteen mukaan siten, että kaikkein merkittävimmät puuttumiset perusoikeuksiin olisivat sallittuja vasta epidemian leviämisvaiheessa. Perustuslakivaliokunta piti nyt voimassa olevan sääntelyn mukaista perusratkaisua sitoa viranomaisten toimivaltuuksien sekä niiden merkitsemien velvoitteiden ja perusoikeusrajoitusten asettaminen vaiheistetusti epidemian perustaso-, kiihtymis- ja leviämisvaiheisiin välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden näkökulmasta lähtökohtaisesti perusteltuna ja asianmukaisena (PeVL 44/2021 vp). Vastaava voidaan todeta nyt ehdotetun sääntelyn suhteen.
7. Oikeasuhtaisuuden ja välttämättömyyden kannalta on edelleen merkityksellistä se, että säännöksistä vain 58 c § (toimenpiteet covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi) ja 58 e § (henkilöliikennettä koskevat toimenpiteet covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi) olisivat sovellettavissa suoraan lain nojalla, kun taas 58 d § (asiakkaille ja osallistujille tarkoitettujen tilojen käytön edellytykset covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi), 58 f § (matkustajamäärän väliaikainen rajoittaminen covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi) sekä 58 g § (tilojen väliaikainen sulkeminen asiakkailta ja osallistujilta covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi) soveltaminen edellyttäisi erillistä viranomaispäätöstä, jonka on oltava välttämätön covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi.
8. Kaiken kaikkiaan ehdotettua sääntelyä voidaan pitää esityksen säätämisyjärjestysperusteluista ilmenevillä perusteilla oikeasuhtaisena ja välttämättömänä sekä ylipäättään ongelmattomana perustuslain kannalta, ehdotettu voimassaoloaika mukaan lukien.

#### *Muita seikkoja*

9. Tilojen väliaikaista sulkemista asiakkailta ja osallistujilta koskevassa 58 g §:ssä tarkoitettu kunnan tai aluehallintoviraston päätös voi koskea laissa tarkemmin määritellyyn liikunta-, urheilu-, huvi- ja virkistystoimintaan käytettäviä tiloja. Perustuslakivaliokunta kiinnitti lausunnossaan PeVL 44/2020 vp huomiota siihen, että tilojen määrittelyssä laissa oli jonkin verran väljyyttä. Valiokunta totesi, että "... (t)äsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen kannalta perusteltua olisi, että tilat olisi tyhjentävästi määritelty laissa tai vähintään 58 g §:n nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa".
10. Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta päätyi olla ehdottamatta täsmennystä lain säännökseen, mutta valiokunta kuitenkin totesi, että "...58 g §:ssä tarkoitettut tilat

on syytä määritellä tyhjentävästi valioneuvoston asetuksessa.” (StVM 1/2021 vp, s. 11).

11. Aluehallintovirastot ovat tehneet voimassa olevan 58 g §:n mukaisia päätöksiä säännöksessä tarkoitettujen tilojen sulkemisesta keväällä 2021.<sup>1</sup> Havaitakseni sulkemispäätösten piiriin kuuluvia tiloja täsmentävää, perustuslakivaliokunnan ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan edellyttämää valtioneuvoston asetusta ei kuitenkaan ole annettu. Perustuslakivaliokunnan olisi paikallaan pyytää valtioneuvostolta selvitystä asiasta, vaikka valiokunta ei asettanutkaan tilojen täsmentämistä tavallisen lain säätämisyjärjestyksen edellytykseksi.

---

<sup>1</sup> Ks. esim. Etelä-Suomen aluehallintoviraston päätös 31.3.2021 ( ESAVI/10260/2021), TARTUNTATAUTILAIN 58 G §:N MUKAINEN PÄÄTÖS ETELÄ-KARJALAN, HELSINGIN JA UUDENMAAN, KANTA-HAMEEN JA PAIJAT-HAMEEN SAIRAANHOITOPIIRIEN KUNTIEN ALUEILLE.